
Estructura argumental i noms no eventuals en català: una aproximació descriptiva

Argument structure and non-eventive nouns in Catalan: a descriptive approach

ELGA CREMADES CORTIELLA [238081@mail.muni.cz]
Masarykova univerzita, República Txeca

RESUM:

Tot i que en el domini nominal se sol associar l'estructura argumental amb els noms eventuals, hi ha noms referencials (com els relacionals, els agentius, els resultatius, els substantius de representació i els noms semiòtics) que admeten complements assimilables als argumentals. En aquest article oferim una visió general de com es materialitzen, en català, els complements d'aquests tipus de noms. Veurem que habitualment es manifesten com a sintagmes preposicionals encapçalats per *de* i que, tal com expliquen Bonet & Solà (1986), entre altres, cal assimilar-los al cas genitiu. Així, observarem l'anomenat *genitiu de possessió inalienable*, el *genitiu d'autor* i el *genitiu icònic*, entre altres tipus de complements, i analitzarem per què cal considerar-los necessàriament argumentals.

PARAULES CLAU:

Estructura argumental; noms no eventuals; nominalització; genitiu; català

ABSTRACT:

Although argument structure in the nominal domain is usually associated with eventive nouns, there are referential nouns (such as relational, agentive, result nominalizations, or iconic and semiotic nouns) that admit, somehow, complements that must be linked to some kind of argument structure. The aim of this paper is to provide an overview of how the complements of these nouns are realized in Catalan. It will be shown that they are usually prepositional phrases and that, as noted by Bonet & Solà (1986), they must be linked to the genitive case. Thus, the paper explains how the so-called *inalienable possession genitive*, *author genitive* and *iconic genitive* work in Catalan, and discusses why these complements should be necessarily considered as arguments.

KEYWORDS:

Argument structure; non-event nouns; nominalization; genitive; Catalan

RECIBIDO 2015-10-26; ACEPTADO 2016-01-03

1. Introducció

Tot i que la capacitat predicativa dels noms va ser objecte d'un intens debat entre els anys setanta –a partir dels plantejaments de Chomsky a “Remarks on Nominalization” (1970)– i els anys noranta del s. xx, actualment, la idea que alguns noms, com els verbs o els adjectius, són predicats i seleccionen arguments –o s'insereixen en estructures que admeten arguments– gaudeix d'una àmplia acceptació –si bé no es pot afirmar que el debat estigui resolt–. Cal considerar, en qualsevol cas, que algunes construccions nominals, com les oracions, estan sotmeses a un conjunt de restriccions que estructurin les relacions entre el nucli i els modificadors.

En general, es considera que aquests noms són bàsicament els substantius d'esdeveniment (coneguts com a *eventius*), que designarem en aquest article amb el terme *eventuals* i que s'insereixen en estructures que presenten paral·lelismes clars amb els sintagmes verbals.¹

Aquests paral·lelismes s'han intentat explicar des de diverses perspectives, relacionades amb les aproximacions generals als processos de formació de mots. Així, els autors que, com Levin & Rappaport Hovav (1988, 2005), parteixen de posicions lexicalistes, consideren que la formació dels mots té lloc exclusivament al lexicó i que, per tant, són les categories mateixes –en aquest cas, els noms– les que legitimen la presència de l'estructura argumental. En canvi, autors com Halle & Marantz (1993), Alexiadou (2001) o Ramchand (2008) consideren que són les estructures funcionals –com sintagma aspecte o sintagma veu– les que legitimen l'estructura argumental.

Partint d'aquesta última perspectiva, podem dir que els substantius eventuals, que es caracteritzen perquè designen tant entitats referencials com situacions, s'insereixen en sintagmes determinants (d'ara endavant SD) que contenen els nusos funcionals sintagma aspecte (que els atorga estructura aspectual) i sintagma veu (on rau, per exemple, l'agentivitat). És el cas de *destrucció* a l'oració *Tothom va presenciar la destrucció de la ciutat per part de l'exèrcit enemic* o de *tornada* a *La tornada del jugador als entrenaments va alegrar l'afició*.²

Tanmateix, hi ha alguns noms no eventuals que admeten complements que s'han d'assimilar necessàriament als complements argumentals. Ho trobem als sintagmes preposicionals *del Joan a pare/pare/germà del Joan* o *de sang a anàlisi de sang*, que mantenen una relació estretament vinculada amb l'estructura lexicosemàntica dels substantius que complementen. Com podem comprovar al llarg de l'article, aquests complements presenten unes propietats que els distingeixen dels adjunts especificatius i que els acosten als arguments. Amb tot, sembla no estan legitimats per nusos funcionals com SAsp i Sveu –ja que els substantius no són eventuals– i per això creiem que caldria, a més d'un estudi descriptiu, una anàlisi teòrica que

1 Seguint Carme Colomines (2008), utilitzem el terme *eventualitat* per designar el concepte conegut en anglès com *event* (i que a la *Gramàtica del català contemporani* rep el nom de *situació* o *esdeveniment*). Ens sembla més transparent que *event*, més precís que *situació* i menys confús que *esdeveniment*, que s'ha utilitzat en la tradició gramatical catalana per referir-se a una classe de verbs (veg. Bonet & Solà 1986). De la mateixa manera, designem com a *nom eventual* el que en anglès es coneix com a *eventive noun*.

2 Aquest article no té com a objectiu descriure l'estructura argumental dels noms i per això no podem dedicar espai a justificar la presència de nusos com SAsp o Sveu en el marc de l'SD. Una de les explicacions més clares en aquest sentit, però, és la que ofereix Alexiadou (2001).

permetés explicar més clarament la relació entre aquests complements i els substantius que acompanyen.³

Toni Badia aporta una breu descripció d'aquests substantius a la *Gramàtica del català contemporani* (2002), on els classifica en tres tipus: (i) els noms relacionals; (ii) els noms agentius, instrumentals i resultatius, i (iii) altres tipus de noms, entre els quals destaquen els noms de representació, els noms semiòtics i els noms abstractes.

En aquest article volem explorar més detalladament com funcionen els complements de cadascun d'aquests noms. Emprarem, per a l'anàlisi, els tres tipus de substantius que distingeix Badia, si bé demostrarem que n'hi ha alguns –com els instrumentals– que no legitimen una veritable estructura argumental.

2. Els genitius de possessió inalienable i els noms relacionals

Un primer grup de substantius no eventuals amb complements lligats a l'estructura lexicosemàntica és el dels noms relacionals, la denotació dels quals depèn estrictament de la relació que estableixen amb una altra entitat referencial. Així, són noms relacionals els que denoten relacions familiars (*mare, germà, marit, àvia*) o relacions entre individus (*col·lega, company, convidat*), parts d'un tot (parts del cos o d'objectes) o substantius com *aniversari, principi, final*. També podríem afegir, a aquesta llista, noms abstractes com *objectiu* o *finalitat*. Fixem-nos que se solen inserir en sintagmes la denotació dels quals és determinada per la relació entre el nucli i el complement que l'acompanya:⁴

- (1) a. L'objectiu/ La finalitat ?(del curs) és dotar el professorat de secundària de més recursos de sintaxi.⁵
 b. El quid *(de la qüestió) és si faràs la teva sessió o no.
 c. Aquell futbolista va ser el centre *(de la polèmica) durant tot el mundial.

Tenim, doncs, tot un conjunt de noms que expressen relacions que d'alguna manera cal considerar de possessió inalienable i, en conseqüència, solen estar acompanyats d'un complement que correspon a l'altre component de la relació. És per això que s'han de considerar, d'alguna

3 Es tracta, de moment, d'una qüestió que va molt més enllà dels objectius d'aquest estudi i per això no hi entrem.

4 De fet, Barker & Dowty (1993: 50) consideren que els noms relacionals pròpiament dits –parentiu, parts del cos, etc.– i aquests noms abstractes formen part d'una sola categoria, la dels *ultranominals*:

Some nouns that we consider to be relatively non-verbal appear as the heads of the noun phrases in (1):

(1) an uncle of John	a chapter of that book	the heart of Texas
the wife of the mayor	the foreleg of that horse	an edge of the table
a guest of the state	the coastline of Panama	the point of my story
the king of the country	the friend of a painter	a birthday of Mary
an enemy of peace	the captain of the ship	the tip of the iceberg

(Barker & Dowty 1993: 50)

5 Tot i que en un cas com aquest és possible elidir el complement, en realitat hi és implícit, de manera que podem pressuposar que hi ha un pronom buit amb aquesta funció.

manera, “obligatòriament transitius” (Leonetti & Escandell 1991: 438–439). Aquest complement, a més, acostuma a ser un genitiu. Barker & Dowty afirmen que, en anglès, només es pot considerar que el complement és relacional si realment és genitiu, cosa que es pot comprovar perquè el complement només es pot manifestar com a SP_{of} o com a genitiu prenominal:

[T]his semantically-defined class of nouns can be picked out by a simple syntactically-based test: if the noun in question can take a so-called genitive *of*-phrase, and if the *of*-phrase can also be paraphrased by a prenominal possessive, then we can generally assume that the noun has an appropriate relational sense. For instance, note that the most natural reading of *John's friend* has essentially the same descriptive content as *the friend of John* (Barker & Dowty 1993: 51).

En català, aquest genitiu es pot manifestar com a possessiu (2a) o bé com a sintagma preposicional encapçalat per *de* (d'ara endavant, SP_{de}) (2b):

- (2) a. la meva àvia
b. la mà de l'Arnau

De la mateixa manera que autors com Bonet & Solà (1986) parlen de *genitiu objectiu* per designar l'argument intern directe d'un nom si es realitza com a SP_{de} i de *genitiu subjectiu* si el complement que pren aquesta forma és un argument extern, parlarem de *genitiu de possessió inalienable* (o *genitiu possessiu* en sentit restringit) per designar els SP_{de} que funcionen com a complements d'un nom relacional amb el terme (Bonet & Solà 1986: 268).

Certament, els genitius de possessió inalienable no presenten les mateixes propietats que els arguments dels noms eventuals, ja que, per exemple, no poden ser adjectius relacionals ni clítics:

- (3) a. *la mare nupcial (en el sentit de la mare de la núvia)
b. *en vaig veure la mare

Tanmateix, podem considerar que són complements assimilables als argumentals, en la mesura que compleixen dues característiques. D'una banda, el complement preposicional dels noms relacionals canvia la denotació inicial del nom (que passa de ser una relació a ser un conjunt) mentre que els adjunts especificatius el que fan és reduir la denotació inicial a un subconjunt d'aquesta denotació (Badia 2002: 1617). I, de l'altra, els genitius de possessió inalienable solen ser obligatoris, a diferència dels complements que indiquen el posseïdor en una relació de possessió alienable. És el que podem comprovar en el contrast entre les oracions que presentem a continuació:

- (4) a. Coneixes l'amic *(del Cesc)?
b. Saps com funciona el web (de la universitat)?

Fins i tot si defensem que una de les condicions fonamentals perquè els noms tinguin arguments és que designin eventualitats, haurem d'acceptar que aquests noms, en la mesura que

denoten una relació, tenen característiques que els acosten a les eventualitats: en realitat, en el pla semàntic, denotar una relació estàtica es pot considerar equivalent a denotar un estat.

En definitiva, haurem de considerar que els noms relacionals admeten uns complements que estan lligats a la seva estructura lexicoconceptual (si bé no denoten eventualitats) i que, per tant, es poden entendre com a complements argumentals.

3. Els noms agentius, instrumentals i resultatius i els seus complements⁶

A continuació exposarem quins complements admeten els substantius que expressen l'agent, l'instrument o el resultat d'una eventualitat. Tots tres tipus de noms solen relacionar-se morfològicament amb verbs, com bona part dels noms eventuals, però no admeten el mateix nombre de categories funcionals que els noms eventuals i, en conseqüència, tenen una estructura argumental més reduïda.

El fet que no admetin el mateix nombre de categories funcionals es fa evident a partir de les propietats que presenten en relació amb els modificadors que admeten. Així, els noms agentius, instrumentals o resultatius no es poden combinar amb modificadors temporals ni aspectuals (al cap i a la fi, no designen eventualitats, sinó que simplement denoten entitats referencials).

Ara bé, sembla que admeten complements que poden ser considerats argumentals. Als apartats següents presentarem les característiques específiques de cadascun dels tipus de nom esmentats.

3.1 Els complements dels noms agentius

Els noms agentius són els que denoten entitats concretes que corresponen a l'argument extern de l'eventualitat, que normalment és el que rep el paper temàtic d'agent.

Tot i que Levin & Rappaport (1992) consideren que l'etiqueta *nominal agentiu* és inadequada perquè entenen que els sufixos nominalitzadors d'aquests substantius (en anglès, *-er*) poden correspondre a qualsevol entitat entesa com a argument extern d'una eventualitat, Baker & Vinokurova (2009) demostren que hi ha uns noms que han de ser entesos sempre com a agentius. Per tant, podem distingir una classe de substantius agentius, atès que hi ha sufixos nominalitzadors que, si serveixen per formar noms referits a un participant de l'eventualitat animat, només es poden afegir a arrels que admetin una estructura argumental amb un argument extern amb valor agentiu i han de correspondre a aquest argument. En paraules dels autors:

[...] *-er* in English and *-AAccY* in Sakha are crucially agentive nominalizers, not merely entity-denoting nominalizers, or even subject-denoting nominalizers. This is shown by the fact that these nominalizers can combine productively with the same range of verbs that passive can combine with (Baker & Vinokurova 2009: 530).

⁶ Tot i que diversos autors (com Badia 1994; Baker & Vinokurova 2009; Levin & Rappaport Hovav 1992) parlen, en aquests casos, de nominalitzacions d'agent, d'instrument i de resultat, nosaltres emprarem (com també fa Gràcia 1995) el terme *noms agentius*, ja que partim de la idea que la formació dels noms es produeix en la sintaxi (seguim, per exemple, les propostes d'Alexiadou 2001).

Aquesta observació també és vàlida per al català, en què els sufixos més habituals per formar aquest tipus de nominalitzacions són *-nt* i *-dor*. Només podem afegir aquests sufixos a arrels relacionades amb verbs transitius o inergatius, i no a arrels relacionades amb verbs inacusatius:⁷

- (5) a. fabricant de cotxes
 b. director de lleure
 c. caminant
 c. *apareixedor / *entrador (entès com a ‘persona que entra’)
 d. *apareixent (‘persona que apareix’)/*entrant (‘persona que entra’)

És cert que el valor agentiu de què parlàvem s’ha d’entendre en sentit ampli, ja que el paper temàtic que pot saturar el sufix és tant l’agent com l’experimentador. Tanmateix, en aquest darrer cas el nom agentiu només és admissible quan s’entén com a experimentador agent, és a dir, quan està relacionat amb noms psicològics amb un experimentador subjecte (veg. Cremades 2014). Ho podem comprovar als sintagmes de (6) i (7):

- (6) a. l’admirador del cantant
 b. ?un amador de la veritat
 c. ??el temedor de Déu
 d. el coneixedor/sabedor de la veritat
- (7) a. *el fascinator per aquests fenòmens (si significa ‘el que es fascina per aquests fenòmens’)
 b. *un interessador per tu (si significa ‘algú que s’interessa per tu’)
 c. *el repugnador

Podem afirmar, doncs, que els noms agentius són els que designen, en general, l’agent o l’experimentador agent d’una eventualitat.

Una conseqüència immediata d’aquest fet és, com explica Gràcia (1995), que cal assumir que en aquests casos el sufix absorbeix o rep el paper temàtic de l’argument extern de l’eventualitat designada per l’arrel. Aquesta eventualitat sol ser, però, transitiva, cosa que implica que tenen dos arguments: és precisament el segon argument el que es podrà materialitzar com a complement del nom agentiu (i és en aquest sentit que cal considerar que els noms agentius admeten arguments).

D’altra banda, cal tenir present que, de la mateixa manera que en l’àmbit de la complementació verbal, la definitud del sintagma nominal que realitza el rol semàntic de tema pot determinar el caràcter culminatiu (o no culminatiu) de l’eventualitat amb què es relaciona del nom agentiu en qüestió. Fixem-nos en aquests dos sintagmes:⁸

7 Certament, com ens fa notar un revisor anònim de l’article, hi algun contraexemple aquest cas, com per exemple *compareixent*. Tanmateix, sembla un cas aïllat i, fins i tot, podríem adduir que, en la mesura que *compareixer* demana un argument extern animat i volitiu, té algunes propietats agentives.

8 Seguint Pérez Saldanya (2002), empram els termes *culminatiu/no culminatiu* per referir-nos als predicats coneguts tradicionalment com a *tèlics i atèlics*.

- (8) a. la venedora de roba
b. la venedora del vestit que portes

Per a Badia, “la diferència entre tots dos rau en el fet que el primer té com a base un predicat que expressa un esdeveniment i que el segon en té un que expressa un procés” (1994: 115). És a dir, mentre que en el primer cas el nom es relaciona amb un predicat que indica una activitat (un predicat dinàmic, no puntual i no culminatiu), en el segon cas tenim una realització (és a dir, un predicat dinàmic, no puntual i culminatiu).

Gràcia (1995) afirma que la distinció entre els noms de (8) va més enllà del simple caràcter culminatiu i té a veure amb l'eventualitat del nom (i, en conseqüència, amb la seva capacitat de projectar arguments). Així, segons aquesta autora, un SN com *venedora de roba* és en realitat un mot compost (paral·lel, per exemple, a *molí de vent* o a *tauleta de nit*):

[...] hi ha noms agentius no eventius. Són aquells que fan referència a una persona que «habitualment» fa el que indica l'arrel verbal. Són, doncs, noms que designen oficis: una venedora és una dona que habitualment ven, una cosidora és una dona que habitualment cus, etc. En aquests casos tampoc no és possible realitzar sintàcticament l'argument intern:

- (23) a. !La venedora d'aquestes sabates que m'he comprat no ha venut mai res.
b. La venedora fa tres dies que treballa i no ha venut mai re.
(Gràcia 1995: 46)

Amb tot, hi ha proves que debiliten la perspectiva de Gràcia (1995), com la possibilitat de modificar el complement (per exemple, *venedora de roba {blanca/de marca/barata}*) i el fet que el nom es relaciona amb un predicat transitiu.

A més, cal tenir en compte que la doble interpretació (culminativa/ no culminativa) també és possible en predicats eventuals i, per tant, no sembla que sigui un argument prou vàlid per justificar la presència o l'absència d'estructura eventual en un SN. Fixem-nos, per exemple, en (9), que conté dos predicats verbals, clarament eventuals:

- (9) a. Es dedica a vendre roba.
b. És qui et va vendre el vestit que portes.

Podem dir, doncs, que en general els noms agentius admeten la realització del tema com a complement argumental, independentment de la definitud de l'SD en què s'insereixi.

No podem deixar de fer notar que si bé cal considerar que els noms agentius són assimilables als eventuals en qualsevol cas i que els complements que admeten són argumentals, aquests noms no són compatibles amb arguments interns oblics: només admeten, doncs, els arguments interns directes (és a dir, els que serien equivalents al complement directe verbal).

Així, en els casos de les eventualitats transitives, el segon argument és l'únic que resulta admissible com a argument d'un nom agentiu (i, encara que els verbs o els noms eventuals amb què es relacionin admetin un tercer argument destinatari, per exemple, el nom agentiu no ho fa). Ho podem comprovar a (10):

- (10) a. Admiro la donant de medul·la (*al teu fill). (cf. *Admiro la noia que va donar medul·la al teu fill.*)
 b. El narrador de la història (*als nens) és amic meu. (cf. *El noi que narrava la història als nens és amic meu.*)

I, en el cas dels predicats que requereixen només un argument extern i un argument intern oblic, aquest últim no es pot realitzar mai. Observem el contrast entre 11a (en què l'argument és oblic i no és admissible com a complement del nom agentiu) i 11b (amb un argument intern directe que contribueix a formar un sintagma plenament gramatical):

- (11) a. *el parlant de tu (cf. *parla de tu*)
 b. el parlant de català (cf. *parla català*)

L'explicació d'aquest fenomen pot estar relacionada amb la raó que addueixen Baker & Vinokurova (2009) per justificar la impossibilitat d'adjunció d'adverbis i altres adjunts verbals als noms agentius: cal considerar que, en aquests casos, el sufix nominalitzador és seleccionat per S_{Ve}. Llavors, el nus S_{Aspecte} (que és jeràrquicament superior) queda bloquejat, de manera que els complements del nom només són admissibles si es generen en nusos funcionals inferiors a S_{Ve}: això és el que permet la materialització de l'argument intern directe. El complements que neixen en nusos superiors (com els adjunts temporals o aspectuals o els arguments interns oblics), en canvi, no es poden realitzar. En paraules dels autors:

[...] agentive nominalizing morphemes have meaning similar to those of Voice heads. From this it follows that they are like Voice heads in needing to combine directly with a bare verb-phrase constituent. As a result, this type of nominalization must happen at the deepest level of phrase structure, and so does not permit most verbal/clausal heads or modifiers (Baker & Vinokurova 2009: 549).

El que implica tot plegat és que, si bé hi ha realitzacions dels noms agentius que els acosten a les activitats i d'altres que els aproximen a les accions, no són noms eventuals pròpiament dits i no presenten els mateixos nusos funcionals que aquells: no es s'incorporen a cap S_{Aspecte}. Això té dues conseqüències immediates: d'una banda, el sufix nominalitzador no té les mateixes propietats que pot tenir l'argument extern d'un nom eventual (no es pot extreure, ni pot lligar anàfores ni controlar el subjecte PRO d'una clàusula d'infinitiu); i, de l'altra, l'estructura argumental d'aquests substantius és molt més reduïda que la que podrien tenir els noms eventuals pròpiament dits.

En definitiva: podem dir que els noms agentius admeten complements argumentals, en la mesura que estan relacionats amb eventualitats i que el sufix nominalitzador satura l'argument extern de l'eventualitat, sempre que tingui un valor agentiu (+animat i habitualment +humà). Això significa que admeten arguments interns, que es manifesten sempre com a SP_{de} si acompanyen noms agentius, però que es poden distingir segons si l'SD que introdueixen és definit o no (com hem vist, la definitud del sintagma nominal regit per la preposició pot condicionar la interpretació semanticoaspectual del nom).

3.2 Els complements dels noms instrumentals: arguments o adjunts?

Si en l'apartat anterior observàvem les propietats dels noms agentius i dels seus complements argumentals, en aquest tindrem en compte els noms d'instrument, que en principi poden tenir una forma idèntica a la dels noms agentius però que, en lloc de denotar l'agent d'una eventualitat, designen un instrument. Tal com apunta Badia, són noms "usats per referir-se a objectes, que estan relacionats amb el verb de base en tant que solen ésser instruments en la realització de l'acció expressada pel verb" (1994: 117). Amb tot, autors com Badia (1994, 2002) o Gràcia (1995) proposen que les nominalitzacions d'instrument no es poden relacionar amb cap eventualitat. Tot i que per a Badia cal considerar que els complements que presenten són argumentals en la mesura que els noms "estan relacionats amb el verb de base en tant que solen ésser instruments en la realització de l'acció expressada pel verb" (1994: 117), creiem que el que ocorre en aquests casos és, simplement, que els noms no legitimen cap estructura argumental. És, al cap i a la fi, el que ja sostenen Levin & Rappaport Hovav, per a qui "[t]hose nominals that inherit complement structure frequently receive an agentive interpretation", mentre que "the largest subclass of the nominals that do not inherit complement structure receive an instrumental interpretation" (1992: 132).

De fet, la denotació d'aquests noms indica que el sufix no sempre satura l'argument extern pròpiament dit (en la projecció S_{Ve}u de Baker & Vinokurova 2009), sinó que són adjunts instrumentals. Fixem-nos en les diferències en la definició de *batedor* com a agent i com a instrument que trobem al *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (que permeten il·lustrar, des d'un punt de vista lexicogràfic, el participant amb què se sol relacionar cada tipus de nom):

- (12) Algunes de les accepcions referides a l'agent:

batedor batedora

1 1 *m. i f.* [LC] [AGA] [PR] Obrer que bat la segada, les nous, les ametlles, etc., la llana, els metalls.

1 2 *m. i f.* [LC] [SP] [PR] [AGF] Persona que bat el bosc, el bardissar i altres llocs de vegetació espessa per aixecar la caça.

- (13) Algunes de les accepcions referides a l'instrument:

batedor batedora

3 1 *m.* [LC] [AGA] Corró de pedra per a batre la segada.

3 3 *m.* [LC] [ED] Estri de cuina que serveix per a batre els ous i altres aliments.

5 3 *f.* [LC] [ED] Màquina, aparell o instal·lació per a batre, triturar i mesclar els aliments, emprada en la indústria alimentària o en usos culinaris.

Per tant, haurem de considerar que els noms instrumentals, tot i que poden presentar sufixos idèntics als dels noms agentius, no tenen estructura argumental.⁹

9 Un revisor anònim, a qui agraïm el comentari, ens suggereix que els noms instrumentals podrien equivaldre als agentius en els casos d'instruments "autònoms", com ara els robots. Tot i que hauríem de reflexionar més sobre aquesta qüestió, opinem que, de fet, caldria replantejar-se la classificació d'aquests instruments (per exemple, el *robot aspirador*) dins dels noms instrumentals, en la mesura que estan dotats d'una intel·ligència artificial que creiem que,

3.3 Els complements dels noms resultatius

Ja hem comentat que cal distingir entre els noms que expressen eventualitats i els que designen resultats d'aquestes eventualitats (o bé entre la interpretació eventual i la interpretació resultativa de determinats noms). En general, es considera que, com que els resultats solen ser objectes físics, no admeten arguments. Comparem les oracions de (14), que en què la lectura dels noms és eventual, amb les de (15), amb noms que presenten una interpretació resultativa:

- (14) a. Intentarem que la publicació de les actes del congrés sigui ràpida.
 b. Vaig presenciar la construcció del nou centre comercial.
 c. Fa poc van prohibir la venda d'aquest tipus de joguines.
- (15) a. Una de les publicacions (*del llibre) que hi ha damunt la taula és meva.
 b. Aquella construcció (*del centre comercial) tan estranya que es veu al fons és la més alta de la ciutat.
 c. Es tracta d'una venda (*d'aquest tipus de joguines), no d'un lloguer.

Els exemples anteriors es poden contrarestar amb frases que continguin substantius com *producció*, *traducció*, *anàlisi*, *disseny*, *deixalles* o *còpia*, que poden realitzar-se acompanyats de complements que, en principi, semblen argumentals (en la mesura que saturen la funció semàntica de tema del nom que acompanyen) fins i tot quan denoten resultats o entitats referencials:

- (16) a. Una de les anàlisis de sang que hi ha damunt de la taula és meva.
 b. Aquella còpia de la *Pietat* de Michelangelo que teniu a casa és molt estranya.
 c. La seva traducció dels sonets de Shakespeare és realment bona.
 d. Una de les modificacions del treball no m'acaba de convèncer.

És innegable que són noms no eventuals, ja que “es comporten (fins i tot amb arguments) com a noms concrets i comptables, admeten modificacions pròpies de noms concrets i, habitualment, poden ser posats en plural” (Badia 1994: 120), però alhora admeten arguments.

La pregunta, llavors, és per què admetem oracions com les de (16) i en canvi rebutgem els complements de (15). I la resposta té a veure, molt probablement, amb les propietats semàntiques del resultat de l'eventualitat. Així, mentre que alguns noms resultatius denoten el tema del verb amb què es relacionen morfològicament (per exemple, *producte*, *creació*, *publicació*, etc.), en altres casos (*anàlisi*, *disseny*, *traducció*) el resultat no coincideix amb el tema, que llavors es pot realitzar com a argument. És, d'alguna manera, el que explica Badia:

[...] podem dir que hi ha verbs que expressen una acció que no esgota l'objecte (o objectes) sobre els quals s'efectua (per exemple, *mantenir*, *usar*, etc.). Però també n'hi ha l'acció dels quals culmina en la creació d'una cosa. Ara bé, aquests darrers poden ser dividir encara entre els que tenen com a objecte directe un sintagma nominal que expressa aquest objecte en el qual l'acció culmina (per exemple, *crear*, *produir*, etc.) i els que tenen com a objecte directe un sintagma que no és el resultat de l'acció (per exemple, *analitzar*, *dissenyar*, etc.). Aquesta primera classificació intuïtiva dels

lingüísticament, associem als éssers animats.

verbs ens donaria compte de les diferències que tenen quant a les nominalitzacions de resultat: els primers no en poden tenir, els segons en poden tenir, però normalment sense arguments, i els tercers en tenen habitualment amb arguments (Badia 1994: 121).

En aquest fragment, Badia també es planteja fins a quin punt l'expressió del «tema» d'un nom resultatiu depèn de la classe aspectual a què pertany el predicat amb què aquest nom es relaciona morfològicament. Observa, en primer lloc, que els noms relacionats amb predicats estàtics, “en no expressar accions, sinó només relacions estàtiques entre entitats, no hi pot haver cap resultat” (1994: 123) i per això només trobarem nominalitzacions de resultat en els noms que es relacionen amb predicats dinàmics. Dins dels predicats dinàmics, però, els predicats no culminatius (activitats) es comporten com els estatus i no es poden relacionar amb resultats, de manera que només podem relacionar els noms resultatius i la possibilitat que presentin arguments amb els substantius relacionats morfològicament amb predicats dinàmics i culminatius.

Ara bé, fins i tot dins d'aquests tipus de predicats, la “possibilitat de tenir arguments o no es veu limitada segons si l'objecte resultat és igual a la denotació d'algun dels arguments del verb”: per tant, el criteri que explica millor la capacitat d'algun nom resultatius d'admetre arguments és si el tema o el pacient coincideix amb el resultat o no ho fa.¹⁰

A (17) podem comprovar que els noms resultatius coincideixen amb els predicats dinàmics i culminatius. Així, l'oració *a* conté un nom resultatiu que es pot relacionar amb un acte (dinàmic i no duratiu) amb tres arguments, *a b* el nom resultatiu es relaciona amb un acte amb dos arguments i *a c* el substantiu es relaciona amb una acció (tot i que podria entendre's que *escriure* és una activitat, quan el nom és transitiu cal considerar-lo una acció). Vegem-ho (marquem amb la cursiva els noms de resultat):

(17) a. Hem aprofitat bé totes les *donacions* que ens han fet.

b. Aquella *troballa* arqueològica es mostrarà al Museu d'Història a partir del gener.

c. He deixat les *escriptures* a la taula del despatx per si hi vols donar un cop d'ull. (cf. **He deixat l'escriptura a mà al despatx.*)

10 Badia classifica aspectualment els verbs segons els paràmetres de Rigler (1989 *apud* Badia 1994), i estableix que els verbs dinàmics només permeten formar noms de resultat si són no duratius però de tres arguments (*donar* → *donació*) o bé duratius. Els duratius es poden distingir en quatre categories segons els paràmetres de culminació (que ell designa com a *telicitat*) i acotació (que pot donar lloc a verbs acotats, 0 acotats o no acotats):

1. Verbs culminatius acotats, que alhora es poden dividir en (a) creadors d'objectes (*produir, crear*); (b) destructors d'objectes (*destruir, menjar*); (c) modificadors d'objectes (*corregir, automatitzar*), i (d) transportadors d'objectes (*transmetre, transportar*).
2. Verbs culminatius i 0 acotats (*verbs de redescrípció*), expressen processos el resultat dels quals no coincideix amb el tema del verb (*analitzar, traduir, revisar, avaluar...*).
3. Verbs no culminatius i 0 acotats, que poden arribar a tenir culminació però sense esgotar el procés que s'aplica sobre el tema/pacient (*desenvolupar, millorar...*).
4. Verbs no culminatius i no acotats, que són els no tenen mai punt de culminació (*promoure, governar*).

Tot i que sembla que els que admeten més fàcilment formar noms de resultat són els dels grups 1a, 2 i 3, i que en principi només els del grup 2 haurien d'admetre arguments, ell mateix constata que també en poden admetre noms relacionats amb predicats d'altres tipus i és per això que hem de considerar que l'aspecte no determina (o no és l'únic factor que determina), en el cas dels noms de resultat, la possibilitat de tenir arguments.

No tots els noms resultatius, però, admeten arguments interns. Com podem comprovar a (18a i b), quan el resultat de l'acció que expressa el predicat coincideix amb el tema del predicat, aquest nom no admet cap altre argument amb la funció semàntica de tema (al cap i a la fi, la *donació* és el que es dóna, o la *troballa* és el que es troba). En canvi, si, com passa a (18c), el resultat no és equivalent al tema de l'acció (l'*anàlisi* és el resultat d'analitzar, però no el que s'analitza), el nom resultatiu sí que pot admetre un altre tema:

- (18) a. Hem aprofitat bé aquelles donacions (*de quadres).
 b. Les troballes (*de joies) de les tombes del faraons són precioses
 c. Segons aquesta anàlisi de sang tens el colesterol alt.

En resum, sembla que la possibilitat que els noms resultatius tinguin arguments interns està més relacionada amb el fet que la designació coincideixi o no amb el tema verbal que no pas amb la classe aspectual (que, com de fet il·lustrem a Cremades 2014, no sol determinar les característiques específiques dels arguments nominals).

4. Els complements dels noms de representació (icònics o depictius) i dels noms semiòtics

A banda dels noms relacionals, agentius i resultatius, hi ha altres substantius no eventuals que també admeten complements assimilables als arguments dels noms eventuals. Es tracta, concretament, dels noms que expressen algun tipus de creació. En aquest apartat presentarem com s'organitza l'estructura argumental d'aquesta classe de noms, que podem distingir en dos grups: els noms de representació (icònics o depictius), com *quadre* o *fotografia*, i els noms semiòtics, com *llibre* o *poema*.

Els noms icònics tenen la propietat que tant poden designar objectes físics com imatges fruit d'un procés de creació (per exemple, en el resultat del procés de fotografiar, o d'esculpir, o de pintar), cosa que podem veure en els exemples de (19). A (19a), el nom *quadre* indica un objecte concret i comptable (com ho podrien ser *cadira* o *got*), mentre que a (19b) el substantiu designa el resultat de l'activitat de pintar (que en aquest cas ha dut a terme Jordi Isern):

- (19) a. Demà el pintor em portarà el *quadre* que li vaig comprar.
 b. M'encanta aquell *quadre* de la Cerdanya de Jordi Isern.

Aquesta duplictat fa que, segons Badia, els substantius d'aquest grup "es comport[en] com els noms relacionals [...] i, de fet, com les nominalitzacions de resultat [...]: el seu complement n'és un argument" (1994: 149). Fixem-nos, ara, en el sintagma següent:

- (20) un dibuix de l'Arnau

En aquest SD, l'SP de *l'Arnau* es pot entendre com a autor del dibuix (*un dibuix que va fer l'Arnau*), com a tema (*un dibuix en què surt l'Arnau*) o com a posseïdor (*un dibuix que és propietat de l'Arnau*).

Com que el nom no és relacional (el significat del que es denota no depèn de la relació de possessió o de pertinença que mantingui amb cap element), el possessiu és clarament alienable i, per tant, no pot ser considerat argumental. Ara bé, els complements que designen l'autoria i el tema poden ser entesos com a complements argumentals, en la mesura que estableixen una relació més estreta que no pas la que manifesta el posseïdor.

Giorgi & Longobardi (1991), en aquest sentit, fan notar que les possibilitats de possessivització d'un complement nominal depenen del "grau d'externalitat" dels complements: un complement genitiu pot ser expressat com a possessiu sempre que no n'hi hagi un d'un nivell superior en la jerarquia *posseïdor > agent > tema/pacient*. Així, si hi ha posseïdor, l'únic element que podrà expressar-se com a possessiu serà aquest; si no hi ha posseïdor, el possessiu serà l'agent, i el tema només podrà realitzar-se com a possessiu si no hi ha cap altre argument. Hi ha, doncs, una relació entre l'externalitat del complement (el posseïdor sempre ha de ser més extern en aquests casos: és alienable i, per tant, no pot ser argument) i les possibilitats de realització dels complements com a possessius. Si tenim en compte que, en el cas dels noms depictius, es pot establir un paral·lelisme exacte si substituïm el paper de l'agent pel d'autor, i el del tema/pacient pel tema, haurem de suposar que tant l'autor com el tema dels noms icònics han de ser entesos com a més interns que el posseïdor –és a dir, com a complements argumentals–.

Segons Leonetti & Escandell (1991), de fet, els noms de representació es poden assimilar als noms eventuals pel que fa a les possibilitats d'acceptació de complements predicatius (sobretot el complement del nom icònic és un tema), la qual cosa contribueix a justificar el fet que també puguem parlar d'estructura argumental en aquests casos. Tal com expliquen aquests autors, l'admissió de complements predicatius orientats al tema és característica dels noms eventuals, que són els que admeten estructura argumental. Per tant, el fet que els noms de representació n'admetin fa que es puguin concebre com a "parcialment" eventuals.

També Sleeman & Brito (2010: 203) opinen que els noms de representació no són ben bé resultatius, sinó que se situen en una posició intermèdia entre els noms eventuals i els noms resultatius pel que fa a la capacitat de seleccionar arguments.

En aquest sentit, el complement d'autoria es pot interpretar d'una manera semblant a la de l'argument extern dels noms deverbals. Certament, no presenten totes les propietats dels arguments externs (agents o experimentadors) de les nominalitzacions eventuals, ja que el nom que complementen no té estructura argumental pròpiament dita: per exemple, es poden expressar com a possessius (igual que alguns adjunts pròpiament dits, com els posseïdors), però no poden controlar clàusules d'infinitiu (Resnik 2010: 113). Ho il·lustrem a (21):

- (21) a. el dibuix de l'Arnau_i (*per PRO_i guanyar el concurs) (cf. *El dibuix que va fer l'Arnau_i per PRO_i guanyar el concurs*)
 b. el seu_i quadre (*en PRO_i veure la Cerdanya) (cf. *El quadre que va fer t_i en PRO_i veure la Cerdanya*)
 c. la fotografia del Jordi_i (*per PRO_i immortalitzar aquell instant) (cf. *La fotografia que va fer el Jordi_i per PRO_i immortalitzar aquell instant*)

Tot i això, sembla prou clar que aquests complements són assimilables a l'argument extern. Com que generalment es realitzen com a SP_{de} (o bé com a possessiu), se solen anomenar *genitiuus*

agentiu, d'autor o d'autoria (Bonet & Solà 1986: 268). També podem parlar de genitiu d'autor en el cas dels noms semiòtics:

- (22) a. el llibre de Monzó (cf. *el llibre escrit per Monzó*)
 b. el poema de Verdaguer (cf. *el poema escrit per Verdaguer*)

Alguns autors s'han qüestionat si caldria considerar el complement d'aquests sintagmes com a argument. Badia (1994: 149–151), per exemple, distingeix els noms de representació dels noms semiòtics perquè els primers tant poden denotar directament entitats com fer-ho de manera indirecta, mentre que els segons sempre denoten entitats. Amb tot, sembla innegable que el complement d'autoria dels noms semiòtics és molt semblant al dels noms de representació, i per això creiem que podem parlar de complements “argumentals” en tots dos casos.

D'altra banda, si hem considerat que el complement d'autoria pot equivaldre a un argument extern, podem equiparar el complement icònic a un argument intern (tema) del nom de representació?

Markantonenou (1992 *apud* Alexiadou 2001) defensa que aquest genitiu que equivaldria al tema no és ben bé un argument –o no s'hi pot considerar– perquè en realitat el nucli nominal i el tema formen un sol constituent (Alexiadou 2001: 145). Una prova d'això la trobaríem en el fet que, en noms semiòtics com *llibre*, no podem moure lliurement els constituents del sintagma nominal (que, a més, solen aparèixer en un ordre invers al que habitualment tenen els constituents dels noms eventuals). Fixem-nos-hi:

- (23) a. el llibre de pintura del meu cosí
 b. *el llibre del meu cosí de pintura

A més, el genitiu “temàtic” no es pot modificar en llengües com el grec, cosa que indica, segons Alexiadou, que calgui considerar que el nucli nominal forma un nom compost junt amb el complement (2001: 147).¹¹

Tanmateix, en català hi ha alguns contraexemples que indicarien el contrari. I és que si bé en alguns casos no podem modificar l'ordre dels constituents –noms semiòtics–, en d'altres –noms de representació– sí que és possible.

Fixem-nos-hi:

- (24) a. el quadre de Van Gogh d'un presseguer amb flors
 b. la descripció de la Maria de casa seva

11 Alexiadou ho exemplifica amb sintagmes com les següents (2001: 146). Fixem-nos que, de fet, aquests sintagmes són possibles en català:

- (1) a. **i metafrasi tis makroselus Odisias tu Kakridi*
 la traducció de la llarga *Odissea* de Kakridi
 b. *i metafrasi tis Odisias tu eksohu Kakridi*
 la traducció de l'*Odissea* del gran Kakridi

A més, en català, el tema dels noms de representació sí que admet modificació (igual que el tema de noms resultatius com *traducció*, que és el que podem comprovar a la nota 11):

- (25) a. el quadre de la Cerdanya nevada
 b. una fotografia del barri més bonic de la ciutat

Per tant, creiem que hem de distingir l' SP_{de} que regeix un nom sense determinant i que modifica de noms semiòtics com *llibre* del «tema» dels noms de representació. En aquest darrer cas, els complements representen una relació interna i sense el complement la denotació del sintagma canviaria (ja no podria ser una funció o relació), de manera que cal considerar-los assimilables als argumentals. Seguint la terminologia emprada per als arguments assimilables a l'argument extern i tenint en compte que aquest tema també se sol realitzar com a SP_{de} , parlarem, en aquests casos, de *genitiu icònic* (Bonet & Solà 1986).

5. Conclusions

En aquest article hem analitzat com materialitzen, en català, els complements dels noms que, tot i que no són eventuals, s'hi poden assimilar, i hem vist quins d'aquests complements cal considerar argumentals.

En primer lloc, hem vist que els noms relacionals solen indicar possessió inalienable i, per tant, exigeixen l'altre element de la relació (que pot ser possessiu o SP_{de}). En segon lloc, hem mostrat que els noms agentius tenen l'argument extern (que sempre serà agent o experimentador agent) com a sufix i admeten un argument intern manifestat com a genitiu. En tercer lloc, hem determinat que, a diferència del que proposen alguns autors (com Badia 1994, 2002), els noms instrumentals no són assimilables als eventuals i, per tant, no admeten arguments. En quart lloc, hem pres en consideració els noms resultatius, que, si no coincideixen amb el tema verbal, poden tenir un complement argumental (o assimilable a un complement argument) que denoti el tema de l'eventualitat. I, per últim, hem analitzat els noms icònics, que poden admetre un complement d'autoria assimilable a un argument extern i un complement icònic assimilable a un tema.

En definitiva, en aquest article hem intentat configurar una panoràmica del funcionament dels arguments dels noms no eventuals en català, tot partint de la idea que, si bé no legitimen estructura aspectual pròpiament dita, mantenen unes relacions amb els seus complements que fan que els hàgim de considerar necessàriament argumentals.

Referències bibliogràfiques

- Alexiadou, A. (2001). *Functional Structure in Nominals*. Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins.
- Badia, T. (1994). *Aspectes del sintagma nominal en català des de la perspectiva de la traducció automàtica*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- . (2002). Els complements nominals. In J. Solà, M. R. Lloret, J. Mascaró, & M. Pérez Saldanya (Dirs.), *Gramàtica del català contemporani* (vol. 2) (pp. 1591–1640). Barcelona: Empúries.
- Baker, M. C., & Vinokurova, N. (2009). On agent nominalizations and why they are not like event nominalizations. *Language*, 85 (3), 517–556.
- Barker, C., & Dowty, D. (1991). Non-verbal thematic proto-roles. *Northeastern Linguistic Society*, 23 (1), 49–62.
- Bonet, S., & Solà, J. (1986). *Sintaxi generativa catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- Bowers, J. (2011). Non-event nominals and argument structure. *Lingua*, 121, 1194–1206.
- Chomsky, N. (1970). Remarks on Nominalization. In R. A. Jacobs, & P. S. Rosenbaum (Eds.). *Readings in English Transformational Grammar* (pp. 184–221). Waltham (Massachusetts): Ginn and Company.
- Colomines, C. (2008). La traducció dels sintagmes nominals complexos de l'alemany. *Quaderns. Revista de Traducció*, 15, 187–196.
- Cremades, E. (2014). *L'estructura argumental dels noms en català*. Tesi doctoral. Tarragona: Universitat Rovira i Virgili.
- Giorgi, A., & Longobardi, G. (1991). *The Syntax of Noun Phrases*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gràcia, Ll. (1995). *Morfologia lèxica. L'herència de l'estructura argumental*. València: Publicacions de la Universitat de València.
- Institut d'Estudis Catalans (2015 [2007]). *Diccionari de la llengua catalana [DIEC2]* [recurs en línia]. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. <<http://dlc.iec.cat/index.html>>
- Leonetti, M., & Escandell, M. V. (1991). Complementos predicativos en sintagmas nominales. *Verba*, 18, 431–450.
- Levin, B., & Rappaport Hovav, M. (1992). -ER nominals: implications for the theory of argument structure. In T. Stowell & E. Wehrli (Eds.). *Syntax and Semantics* (vol. 26) (pp. 127–153). London: Academic Press.
- . (2005). *Argument Realization*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pérez Saldanya, M. (2002). Les relacions temporals i aspectuals. In J. Solà, M. R. Lloret, J. Mascaró; M. Pérez Saldanya (dir.). *Gramàtica del català contemporani* (vol. 3) (pp. 2567–2662). Barcelona: Empúries.
- Resnik, G. (2010). *Los nombres eventivos no deverbales en español*. Tesi doctoral]. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.
- Sleeman, P., & Brito, A. M. (2010). Aspect and argument structure of deverbal nominalizations. In A. Alexiadou & M. Rathert (Eds.). *The syntax of nominalizations across languages and frameworks* (pp. 199–218). Berlin: Mouton de Gruyter.